

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu matumuuna aalajangiiffigisassatut siunnersuut manna Naalakkersuisut saqqummiuppaat:

Qaqortup eqqaani minnerpaamik 1.199 meterisut takissuseqartumik mittarfiliornissamik suliaqarneq aallarteqqullugu Naalakkersuisut peqquneqassasut pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Mittarfik inissinneqassaaq pisariaqartitsisoqalissagaluarpat aammalu aningaasalersuinissaq ajornarunnaarpat allilerneqarnissaa periarfissaqartillugu.

(Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoq, Steen Lynge, Atassut)

Tunngavilersuutaasoq

1995-imi taamanikkut Inatsisartut mittarfiliornissaq pillugu inatsit, Kitaani illoqarfinni 7-ini annerusuni suluusalinnut mittarfiliornissamik siunertaqartoq, akueraat. 1990-ikkut ingerlaneranni tamatuma kingorna Nuup avannaani timmisartoqarfiliortoqarpoq, kisianni sanaartornissamut aningaasassaaruppoq, aammalu Paamiuni Qaqortumilu mittarfiit piviusunngunngitsoorput. Kingusinnerusukkut 2007-imi decembarimi Paamiuni mittarfik atoqqaarfissiorneqarpoq.

2011-imi Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissummini erseqqissarpaa, Qaqortumi mittarfiliorneq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasoq – aallaqqaammut 1.199 meterisut takissusilimmi, taamaattorli kingusinnerusukkut tallilerneqarnissaa periarfissaqartillugu. Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap tassunga peqatigitillugu erseqqissarpaa Narsarsuarmi Mittarfiup attatiinnarneqarnissaa akisoorujussuussasoq, aammalu isumalioqatigiissitap sakkortooujussuarmik siunnersuutigaa Narsarsuup nunaqarfittaa matuvinneqassasoq.

Nutaamik mittarfiliornissaq pillugu Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaataa aallaavigalugu, Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaatai pitsaassuseqartilerniarlugit Naalakkersuisut arlalinnik misissueqqissaarnernik suliaqarput. Misissueqqissaarnerit imaaliiallaannaq Narsarsuup nunaqarfittaata matulluinnarneqarnissaa pillugu inassuteqaatit tapersersunngilai, kisianni ersarippoq mittarfiup maannakkutut iluseqartiinnarlugu attatiinnarneqarnissaa tunngavissaqanngitsoq. Kisiannili Narsarsuarmi mittarfiup atornerarnerata, timmisartumik 19-it tikillugit ilaasoqarsinnaasumik atornerarsinnaasunngorlugu mittarfimmut annikitsumut annikillineqarnera isumatusaarnerussasoq ilimanarpoq. Tamatumani Narsarsuup ingerlaannarnissaa qulakkeerneqassaaq, aammalu nunap immikkoortuani tassani takornariartitsisarnermik ineriartortitsinerup ingerlaavartinnissaa periarfissinneqassaaq. Tassunga atatillugu oqaatigineqassaaq Kommune Kujalleq ataatsimiititaliamik Narsarsuarmi Mittarfiup atornerarnissaanut periarfissaasinnaasunik misissuisumik pilersitsisimammat. Naalakkersuisut tamanna soqutigisorujussuaat.

Timmisartumik angallannermut suliassaqarfimmut pilersaarummi, Naalakkersuisut 2014-imi ukiup affaani siullermi suliarisimasaanni tikkuarneqarpoq, Qaqortumut qanittumi mittarfeqalerpat nunatsinni suluusalinnik assartuussinikkut sinersorluni ullumikkut pisartunit annertunerujussuarmik ataqatigiissitsinissaq ajornannginnerulissasoq. Taamaaliornikkut nunatsinni attaveqarneq ataatsimoortoq pitsanngorsarneqassaaq.

Mittarfiit takissusai marluk misissoqqissaarneqarput: 1.199 meterisut aamma 1.799 meterisut takissusillit. Qaqortup eqqaani 1.199 meterisut takissusilimmik mittarfiliornermi

aamma Narsarsuarmi mittarfiup atorneqarnerata annikillisinneqarnerani Qaqortumi mittarfik Kalaallit Nunaanni mittarfiit inuiaqatigiinni atorneqartut Kangerlussuarmut tulliulluni annersaasut aapparilissavaat. Air Greenland aamma Air Iceland Dash8-Q200-nik mittarfimmi killilersuinertaqanngitsumik timmisartuussisinnaasussanik timmisartuussisarput, taamaaliornikkut timmisartunik taamaattunik timmisartuussinerit pitsaanerulersinneqarsinnaallutik, pissutigalugu inissat tamakkiisumik atorneqalersinnaammata. Taamaattoq mittarfimmi taamatut takissusilimmi timmisartut sarpeqanngitsut, Narsarsuarmi ullumikkut pisartutut, mitsinneqarsinnaanngilat. Taamaattumik nunap immikkoortuani inuussutissarsiornerup ineriartortinneqarneranut tamanna killilersuisussaavoq.

Tassani ilanngunneqassaaq mittarfinnut suliassaqarfimmi nunatsinni attaveqarnerup ataatsimoortup misissoqqissaarneqarnerata takutimmagu, nunatsinni imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfik ataasiinnaq pisariaqartinneqartoq, unammilleqatigiinnikkut sammineqarnera annertusiartorluni. Tamatumunnga pissutaavoq ullumikkut ilaasut ataatsimut katillugit amerlassusaat, mittarfinnut arlalinnut agguaraanni, unammilleqatigiinnermik pilersitsisinnaanermut naammanngimmat. Kisiannili aamma misissueqqissaarnerup takutippaa, suariartortitsinermik pilersitsinissamut tunngatillugu tikikkuminassuseqarneq pingaaruteqartorujussuusoq.

Inuussutissarsiornermi ingerlatat annertusiartornerat innersuussutigalugu Naalakkersuisut 2014-imi aasaanerani Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap akuersineratigut Qaqortumiit avannamut aqqusinissap aallartinneqarnissaanut aningaasaliipput. Aningaasaliinnermi asimi nuna ilaatinneqarpoq aammalu inuussutissarsiornermik ingerlataqarnerit annertusitissinnaanerat ajornarunnaarsinneqarluni. Peqatigisaanik aqqusineq mittarfiup nutaap inassutigineqartup inissinneqarfissaanut aqqusiissaaq. Taamaalluni Inatsisartut nutaamik mittarfiliornissamik aalajangiissagaluarpata, mittarfimik nutaamik sananissap aallartinnissaa sukkasuumik pisinnaassaaq.

Assartuussineq pillugu Isumalioqatigiissitap inassuteqaateqarnermi Qaqortup qeqertaasaata avannaatungaata aamma Narsap akornanni aqqusinniornissaq angallammillu aqqusiinissaq tikkuarpaa, illoqarfiit taakkua marluk akornanni assartuussinerup pitsanngorsarneqarnissaa siunertaralugu. Aaqqiissutissaq taanna Qaqortup eqqaani mittarfiliornissaq pillugu aalajangiinnermut ingerlaannaq atatinneqanngilaq, kisiannili taamaakkaluartoq periarfissatut ilusiliaq aaqqiissutissatut allatut misissueqqissaarnermi ilaatinneqarpoq, pissutigalugu taanna aningaasaqarnermut iluaqutaasinnaasoq paasinarsisinnaammat, tassami amerlanerusut aqqusinermik angallammillu aaqqiissuteqarnikkut toqqaannartumik mittarfimmukarsinnaalissammata.

Pisortanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Qaqortup eqqaani nutaamik mittarfiliornissamut aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnerit takutippaat, 1.799 meterisut takissusilimmik mittarfiorneq inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut imminut akilersinnaanngilluinnartoq, mittarfillu naannerusoq 1.199 meterisulli takissusilik neriulluarnartumik inerneqarpoq, tamatumani aatsaat Narsarsuarmi mittarfiup atorneqarnera annikillisinneqassapat.

Maannakkut tunngaviusut pigineqartut tunngavigalugit mittarfimmut 1.199 meterisut takissusilimmut sanaartornermut aningaasartuutit, Qaqortumiit aqqusineq atassusiisussaq ilanngullugu 396,1 mio. koruuninut missiliorneqarput. Takinerusumik mittarfiliortoqarpat sanaartornermut aningaasartuutit annertusisussaapput. Qaqortup qeqertaasartaata

avannaatungaaniit Narsamut aqqusinermik angallammillu attaviliinissaq kissaatigineqarpat, sanaartornermut aningaasartuutini 66,5 mio. koruunit immikkut aningaasartuutaassapput.

Missingersuutini aningaasaqarnikkut sunniutaasussanut naliliinerit takutippaat, Namminersorlutik Oqartussat taamatullu kommuni amigartoorfiusumik angusaqassasut. Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermut aningaasaliinerup malitsigisaanik, aammalu kommuni aqqusinermik aserfallatsaaliuinermut, Narsarsuarmi annikitsumik ingerlatsinerup ajoqtissartaqarnerata il.il. malitsigisaanik.

Ingerlatsinermut aningaasaqarnikkut misissueqqissaarnerit, suliassamik aningaasalersuinermik misissuiffiusut suli naammassineqanngillat, kisianni maannamuugallartoq paasisat takutippaat, isertitat aningaasartuutit annertussusaannik matussusiisinaanaviannngilluinnartut. Piffissaq aningaasaliiffiusoq tamaat nunap karsianit matussusiivigineqartussaq isigalugu, mia. koruunit affaasa missaannik annertussuseqarpoq (4 procentimik ernialiinermi).

Taamaalilluni imminut akilersinnaassusaa amigartooruteqarfiummat Naalakkersuisut naatsorsuutiginnigilaat avataaneersut aningaasalersueqataasussat suliassamut tassunga tamakkiisumut aningaasaliinissamut soqtiginnissasut. Taamaalilluni aningaasalersorneqarnera annertunerpaatigut imaluunniit taamaallaat nunap karsianeersuusaaq, aammalu aningaasaliineq Kalaallit Nunaata kujataani nunap immikkoortuani tamaat isigalugu siunissamut ungasissumut aningaasaliinertut isigineqassaaq. Erseqqinnerusumik misissueqqissaarnerni mittarfiup ilaata annikinnerusup taarsigassarsinikkut aningaasalersorneqarnissaanut tungavissaqarnerosoq paasiniarneqassaaq. Taamaattoqassappat Inatsisartut tamatumunnga akuersissuteqartussaassapput.

AIS2015-imi kontumi pingaarnermi 87.73.20-imi 2015-imi 32 mio. koruunit aamma tamatuma kingorna ukiuni missingersuusiorfiusuni 337 mio. koruunit Qaqortumi mittarfiliornissamut immikkoortinneqarput.

Inuussutissarsiortunut namminersortunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Mittarfik naannerusooq 1.199 meterisut takissuseqartoq aallaaviatigut timmisartut sarpeqanngitsut mittarfimmik atuisinnaanissaannut periarfissaqartitsisussaannigilaq, taamaalillunilu toqqaannartumik Imarpik qulaallugu timmisartuussisarnissaq, ullumikkut aasaanerani takuneqartartoq, periarfissaqartussaannigilaq. Tamanna ilaatigut takornariartitsisarnermut unammilligassaqartitsisussaavoq, pissutigalugu piviusuummat tikikkuminassuseq tungaviusartoq, takornariartitsisartut ornigassanik sorlernik toqqaanissaannut annertuumik aalajangiisuusartoq. Taamaalilluni 1.199 meterisut takissusilimmik mittarfiliortoqassappat Kalaallit Nunaata kujataani takornariartitsisarnerup ineriartortinneqarnerata ajornarnerusunik atugassaqartitsiviulernissaa aarlerinaateqarpoq, pissutigalugu timmisartut qanoq ittut mittarfimmik taama naatsigisumik atuisinnaanersut killeqarmat.

Kalaallit Nunaata kujataani aatsitassarsiornermik suliassanut atatillugu aatsitassarsiorfiutiqatigiiffiit oqaatigaat minnerpaamik 1.799 meterisut takissusilimmik mittarfeqarnissaq kissaatigalugu, kisianni Narsarsuarmi imaluunniit Qaqortumi inissisimanersooq aalajangiisuuallaanngitsoq. Pingaartumik Kuannersuarni suliassamut atatillugu mittarfik takisooq pisariaqarpoq.

Narsarsuarmi mittarfik mittarfimmut annikitsumut atorneqarnera annikillineqassaaq, tamannalu aallaqqaammut allaffissornikkut pissaq, taamaalilluni Mittarfeqarfiit ingerlatsinermut aningaasartuutunik arlalinnik sipaagaqassallutik. Atorfiit Narsarsuarmi sipaarneqarsinnaasoq amerlanerpaanut Qaqortumi mittarfimmi nutaamiilissapput. Aatsitassarsiornermik suliaqartut takisuumik mittarfeqarnissaq pisariaqartikkaat paasinarsissagalarpat, Qaqortumi mittarfiup tallineqarnissaa imaluunniit Narsarsuarmi mittarfiup atorneqarnerata annertusineqaaqinnissaa periarfissaassaaq, tassami atuinermik annikillsitsineq mittarfiup piujunnaarsinneranik kinguneqartussaangimmat. Taamaaliornikkut attaveqarnerup eqaassuseqartinnissaa qulakkeerneqassaaq, Naalakkersuisut nunatsinni pisuussutunik sapinngisamik pitsaanerpaamik atorluaanissamik kissaateqarnerat tapersorsorneqassalluni.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu sunniutaasussat

Qaqortup qeqertaasartaani mittarfiornermi Kalaallit Nunaat kujataani angallannerup ilusaa allannguuteqassaaq aammalu nunap immikkoortuani angalasunut tamanut sunniissalluni. Qaqortup eqqaani suluusalinnut mittarfiup atuutilernerani nunap immikkoortuani ilaasut 40 %-iisa missaanniittut qulimiguulimmik angallanneqartarunnaassapput. Tamanna imminermini annertuumik iluaqutaassaaq, aammalu suliasmami tassani inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut malunnaatilimmik iluanaaruteqarnissamut iluaqutaassalluni.

Inassuteqaat

Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni misissueqqissaarnerit takutippaat taamaallaat mittarfik 1.199 meterisut takissuseqartoq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasoq, kisianni peqatigisaanik misissueqqissaarnerit takutippaat tamanna ingerlatsinikkut sinneqartooruteqartitsisinnaanngitsoq. Misissueqqissaarnerit aamma takutippaat Qaqortup qeqertaasartaata avannaatungaaniit Narsamut angallammik aqqusiinissaq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni imminut akilersinnaasoq, kisianni angusassat ataatsimut katillugit angallammik attaviliisoqannginnissaanut naleqqiullugu annikinnerusussaapput.

Ingerlatsinermut aningaasaqarnerup amigaataanera aamma Nunap karsiata aningaasaataannik pingaarnersuineq eqqarsaatigalugit, Naalakkersuisut mittarfiup 1.199 meterisut takissuseqartup aallunneqarnissaa kissaatigaat, pissutigalugu taanna imminermini arlalinnik neriulluarnartunik imaqarmat. Peqatigisaanik inissiivissaq toqqarneqarpoq, taamaalilluni kingusinnerusukkut pisariaqartitsinerup minnerunngitsumillu aningaasalersuinerup tamanna ajornartinngippagu, mittarfiup allilerneqarnissaa periarfissaqarluni. Qaqortup eqqaani mittarfimmi aningaasaqarnerup sapinngisamik pitsaanerpaajutinnissaanut, Narsarsuarmi mittarfiup atorneqarnera mittarfimmut annikitsumut annikillsinneqarnissaa pisariaqarpoq. Pisariaqartitsisoqartoq paasinarsissagalarpat – assersuutigalugu aatsitassarsiornermik suliaqarnissanut atatillugu – Naalakkersuisut Qaqortumi mittarfiup allilerneqarnissaanut imaluunniit Narsarsuarmi mittarfiup atorneqarnerata annertusinissaanut periarfissat pilersitsiviusussamik isiginiassavaat.

Angallammut ilaasartaammut tunngatillugu, tamatuma Qaqortup aamma Narsap akornanni uteqattaarnissamut periarfissat annertunerulersittussaavai. Taamaakkaluartoq Naalakkersuisut naliliipput suliasmamut tassunga aningaasaliineq suli piviusunngortinneqassanngikkallartoq. Aningaasaliineq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni aningaasaliisitsisussaangilaq, taamaalillunilu suliasmamut akisunerulersitsisussatut

isigineqarsinnaalluni. Taamaattumik Qaqortup illoqarfia aallaavigalugu sumiiffimmi imaatigut angalanerup annertusineqarnissaanut periarfissat allat misissornissaat Naalakkersuisut aallaqqaammut kissaatigaat. Angallammik ilaasartaammik attaviliinissamut suli pisariaqartitsisoqartoq paasinarsissagaluarpas, tamanna kingusinnerusukkut qaqeqqinneqarsinnaassaaq.